

Novoteks

GLASILO DELAVSKEGA SVETA

LETO V. ★ 1964 ★ ŠT. 12

NOVOTEKS
glasilo delavskega sveta
Tekstilne tovarne
NOVOTEKS
Novo mesto

1964
Letnik V.
Št. 12 (51)
December

Izdaja:
delavski svet

Ureja:
uredniški odbor

Odgovorni urednik:
Samo Medic

Naslov uredništva:
Novoteks, Novo mesto
Foersterjeva 10
telefon 21-030

Zunanja oprema:
Bojan Brovet

Tisk naslovne strani
in vezava
Valvasorjeva tiskarna
in knjigoveznica
Krško

Naklada:
870 izvodov

VSEBINA:

- *Iz zasedanj samoupravnih organov*
- *Tekstilne surovine*
- *Zgodovina oblačenja*
- *Kaj določa novi pravilnik o uveljavljanju zdravstvenega varstva*
- *Primerjave proizvodnosti med volnarškimi podjetji*
- *Blatni klanec*
- *Medobratno tekmovanje strelcev v počastitev 29. novembra*

IZ ZASEDANJ SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Na 10. seji je upravni odbor razpravljajal o skrajšanem delovnem času, koriščenju sredstev za strokovno izobraževanje, opravljenih inventurah, potrdil je cenik del za posamezne enote in imenoval komisije za inventurni popis ob koncu 1. 1964.

Po obširni razpravi o predlogu analitične službe o uvedbi skrajšanega delovnega časa je sklenil, da naj o predlogu in potrebnih ukrepih razpravljajo še sveti enot ter zbori delavcev. S predlogom o uvedbi skrajšanega delovnega časa in predlaganimi ukrepi za dvig proizvodnje so se vsi sveti enot in zbori delavcev strinjali ter še dodali več predlogov, na kakšen način bi se utrdila delovna disciplina in zmanjšali izostanki z dela.

Gospodarske organizacije lahko koristijo za strokovno izobraževanje 2,5 % od mase osebnih dohodkov in se ti stroški štejejo kot materialni stroški. Tako lahko naše podjetje koristi v letu 1964 iz tega naslova približno 15.000.000 din. Ker vseh teh sredstev ne bomo mogli koristiti sami, strokovne šole v občinah Novo mesto in Metliki pa sredstva nujno potrebujejo, je upravni odbor sklenil, da se za strokovne šole v Metliki nakaže prispevek 2.500.000 din, za strokovne šole v Novem mestu iz sredstev podjetja in prodajalne znesek 7.100.000 din ter iz sredstev prodajalne medobčinskemu skladi za šolstvo Brežice 10.000 din. S temi sredstvi po podjetje strokovnim šolam, kamor hodijo tudi naši delavci in njih otroci, zelo pomagalo, saj so v stalnih finančnih težavah. Za koriščenje teh sredstev v letu 1965 naj odsek za izobraževanje izdela plan, ki naj upošteva vse potrebe izobraževanja v podjetju.

V času od 20.9.1964 so inventurne komisije opravile 3 primopredajne in 6 kontinuiranih inventur.

Primopredajne inventure so bile opravljene v mizarski delavnici in dvakrat v skladišču pisarniškega materiala. Kontinuirane inventure pa so bile v skladišču gotovih izdelkov, skladišču barv in kemikalij, kjer je bil izvršen popis zalog ter drobnega inventarja, v skladišču surovin, strojni delavnici, električni delavnici in menzi.

V mizarski delavnici, skladišču gotovih izdelkov, skladišču surovin, strojni in električni delavnici ni bilo inventurnih razlik.

V skladišču barv in kemikalij je bil ugotovljen višek drobnega inventarja v vrednosti 500 din, višek kemikalij v vrednosti 5.074 din in višek barv v vrednosti 127.937 din. Primanjkljaj je bil ugotovljen pri barvah v vrednosti 67.929 din in pri kemikalijah v vrednosti 8.631 din. Količinsko so ti primanjkljaji malenkostni, razen pri eni barvi, in je upravni odbor sklenil, da so opravičljivi.

V skladišču pisarniškega materiala je bil ob prvi inventuri ugotovljen višek 19.302 din in primanjkljaj 843 din. Pri drugi inventuri pa je bil ugotovljen višek 1.116 din in primanjkljaj 5.402 din. Upravni odbor je menil, da je primanjkljaj, ugotovljen v drugi inventuri, opravičljiv; za primanjkljaj, ugotovljen ob prvi inventuri, pa je predlagal, da se obremeni zanj odgovorna oseba.

V menzi je bil ugotovljen višek drobnega inventarja v knjižni vrednosti 19.301 din in primanjkljaj v knjižni vrednosti 16.230 din. Upravni odbor je smatral, da je opravičljiv le primanjkljaj 11.467 din in predlagal, da se za ostalih 4.763 din obremeni odgovorna oseba.

S predlogom upravnega odbora se je delavski svet strinjal ter inventure potrdil.

Ker je delavski svet pooblastil upravni odbor, da postavlja merila za izračun osebnih dohodkov v prodajalni in za gibljivi del osebnih dohodkov trgovskim zastopnikom, je sklenil, da se do nadaljnjega merila ne izpreme. Tako znaša udeležba pri formiranju mase osebnih dohodkov v prodajalni 2,2 % od izvršenega prometa. Gibljivi del osebnih dohodkov trgovskih zastopnikov pa 0,5 % od fakturiranega prometa posameznika.

Potrjeni so bili tudi normativi za kvaliteto, ki veljajo od 1.9.1964, in so: za tkalnico 1,26 %, za apreturo 0,45 %, za predilnico česane volnene preje 0,42 % pod pogojem, da se dobljeno višino po normativu poveča še za 8 %. Normativ prihrankov za tkalnico znaša 20 %, za apreturo 23 %, za predilnico česane volnene preje 17 % pod pogojem, da se dobljena višina po normativu poveča za 8 %.

Za novo kolekcijo pomlad - poletje 1965, v kateri so predvsem svetle preje in tkanine, pa je bil določen naslednji normativ kvalitete: tkalnica 1,64 %, apretura 0,68 % in predilnica česane volnene preje 0,55 %.

Za inventurni popis ob koncu poslovnega leta je upravni odbor imenoval 18 komisij.

Predloga sveta enote tkalnice, da se uvede 8 % dodatek za tkanje vzorcev in da se poveča ocena delovnega mesta "vzdrževanje strojev v predpripravi" nista bila sprejeta. Upravni odbor je sklenil, da se ustanovi novo delovno mesto "tkanje vzorcev" z oceno 85 točk.

Na 11. seji je upravni odbor ugotovil, da so izvršeni vsi sklepi, ki so bili sprejeti na 10. seji razen sklepa o premestitvi tov. Klančarja, ki bo realiziran v januarju 1965 ter sklepa o nabavi črpalk, karppajže v teku.

Nato je ponovno razpravljajal o uvedbi skrajšanega delovnega časa in predlogih svetov enot v tej zvezi. Menil je, da so vsi predlogi, ki so jih dali sveti enot dobri, za predlog sveta enote predilnica česane volnene preje, da se tistim, ki imajo neopravičene izostanke, ne dovoli koriščenja prostih sobot, pa je menil, da ni zakonit. Iz vseh predlogov, ki so jih dali sveti enot je videti, da so zadevo vzeli zelo resno ter so predlagali potrebne ukrepe v težnji, da se izboljša delovna disciplina in zmanjšajo opravičeni in neopravičeni izostanki. Upravni odbor je sklenil, da se predlaga delavskemu svetu, da se od 1. januarja 1965 dalje uvede 45 - urni delovni teden.

Delavski svet je na svojem 7. zasedanju v celoti sprejel vse predloge, ki so jih predlagali sveti enot in analitična služba in jih je osvojil upravni odbor. (Predlogi so bili posredovani vsem v posebnem obvestilu).

Tako preidemo s 1. januarjem poizkusno na 45-urni delovni teden na ta način, da bomo imeli v vseh tistih enotah oz. oddelkih, kjer se dela v eni ali dveh izmenah prosto vsako tretjo soboto. Prva prosta sobota bo 23. januarja. V oddelkih, kjer se dela v treh izmenah, pa bo imela prost dan tista izmena, ki bi morala delati ponoči od sobote na nedeljo.

Nato je upravni odbor poslušal poročila svojih komisij.

Komisija za osebne dohodke je spremljala dosežene rezultate posameznih enot, delovnih mest ter podjetja kot celote ter predlagala ocene delovnih mest. Določala je tudi ocene delovnih mest v skupnih službah. Povprečni osebni dohodek se dviga in je rezultat dosežkov proizvodnih enot in proizvodnih uspehov posameznih delavcev. Povprečni osebni dohodki so bili v septembru 43.742 din, v oktobru 46.842 din in v novembru 47.008 din.

Komisija za razhodovanje drobnega inventarja je pregledala drobni inventar v več enotah oz. oddelkih ter neuporabnega razhodovala in uničila. Težave so z garniturami matičnih ključev, ker so nekateri neuporabni, drugi pa so še dobri. Zato je upravni odbor sklenil, da se matični ključi evidentirajo komadno in ne v garniturah.

Stanovanjska komisija je od svojega imenovanja imela tri seje, na katerih je razpravljala o dodelitvi samskih sob, ker družinskih stanovanj ni bilo na razpolago. Prošenj za družinska stanovanja in samske sobe je precej, toda stanovanj ni na razpolago. V Novem mestu je vloženi 33 prošenj za družinska stanovanja in 14 prošenj za samske sobe. V Metliki pa so 3 prošnje za družinska stanovanja in 1 prošnja za samsko sobo.

Upravni odbor je ugotovil, da sveti enot ne rešujejo prošenj, kot to določa pravilnik o dodeljevanju stanovanj. Vložene prošnje morajo ocenjevati takoj, ko so vložene. Prednostni sezname morajo biti vodeni točno in razobešeni na oglasni deski.

Ker se je ugotovilo, da se je zopet nabralo precej različnega materiala, ki ga podjetje ne rabi, je bilo sklenjeno, da se ta material zbere in razproda delavcem podjetja na javni licitaciji. Licitacijska komisija bo določila izklicno ceno. Vsak izklicirani predmet bo treba takoj plačati in ga odnesti iz podjetja s posebnim potrdilom. Ista določila veljajo tudi za predilnico česane volnene preje. Iz skladišča pomožnega materiala bo izločen ves nepotreben material in prodan na javni licitaciji.

Na tej seji je upravni odbor sklepal tudi o obdarovanju za Novo leto, raznih prošnjah naših delavcev in prošnjah raznih podjetij in organizacij.

Jože Udovič

T

TRINOS

T

Ste pripravljeni?

Start bo kmalu in potem ne bo več časa za učenje!

T

Mladi!

Podjetje vas čaka in želi, da pomagate s svojimi mladimi in odločnimi rokami!

T

Pridite!

In delo bo postalo veselje, ker bo vaša vnema in prizadevnost pomagala v boljše in lepše življenje vas in vaših naslednikov!

T

T

Vprašajte!

In karkoli boste vprašali ne bo ostalo neodgovorjeno. Vse kar vas zanima boste našli v člankih našega glasila!

T

TEKSTILNE SUROVINE

Česano prejo izdelujemo iz volne, volni podobnih umetnih vlaken in sintetičnih vlaken. Česana preja se imenuje tako zaradi posebnega postopka, po katerem lahko iz vlaken proizvedemo prejo. V proizvodnji naše tovarne uporabljamo izključno samo česano prejo, surovine za to prejo pa so volna, mohair, nylon, diolen in tergal.

Volna je živalskega izvora, pridobivamo jo od ovac. Na kvaliteto volnenega vlakna vpliva predvsem vrsta pašnikov, podnebja in način reje ovac. Zato delimo vse ovčje pasme v glavnem v tri skupine.

V prvo skupino uvrščamo višinske ovce. Ta vrsta ovac ima krajšo, tanjšo in močno nakodrano volno. Najizrazitejši predstavniki te vrste so ovce m e r i n o.

V drugo skupino uvrščamo nižinske ovce. Te ovce so zelo mesnate in imajo daljšo, debelejšo in svetlikavo volno. Najizrazitejši predstavniki te vrste so angleške ovce, pasme l i n c o l n, l e i c e s t e r, c h e v i o t itd. Tudi nemške in frizijske ovce spadajo v to skupino.

V tretjo skupino uvrščamo križane ovce. Te ovce so nastale z mešanjem dveh ali več pasem z namenom, da bi dobili ovco s čim večjo količino mesa, volne in mleka. Najizrazitejši predstavnik je angleška ovca c r o s s b r e d.

Najboljšo volno za česano prejo dobivamo v glavnem iz Argentine in Avstralije, kjer redijo predvsem višinske ovce.

Trdnost volne je precejšnja, navlažena je manj trdna od suhe. Razteznost in praznost sta tipični lastnosti volne. Najboljšo volno dobimo od ~~dv~~ do štiriletnih živali, in sicer z bokov, beder in pleč. Če volno prižgemo, ne gori, pač pa tli in pri tem razvija enake pline kot če gorijo lasje, koža, nohti, kosti. Po gorenju nam ostane trd ogorek, ki se pretvori v prah, če ga stisnemo med prsti.

Mohair (mohér) je volna s posebnim leskom. To volno dobivamo od angorskih koz. Vlakno angorskih koz uporabljamo pri tkaninah, kjer hočemo doseči lesketajoč efekt. V volnarski industriji se lahko uporablja mohair samopali pa kot dodatek volni ali sintetiki.

Nylon (najlon) je sintetično vlakno, ki spada v vrsto poliamidov. Nylonsko vlakno je zelo trdno, prožno, raztegljivo, trpežno in odporno proti drgnjenju. Za izdelavo nylona uporabljamo razne spojine, kot benzol, nafto in furfurool. Slednjega dobimo iz stebel koruze, iz riževih in ovsenih plev ter raznih drugih poljedelskih odpadkov.

V novejšem času je važna osnovna surovina butadien, ki ga dobivajo iz petroleja. To kemično vlakno oziroma prejo uporabljamo tudi v naši tovarni. Poznamo jo pod imenom helanca (helanka). Elastične tkanine, katere tkemo pri nas pod imenom Heda, Anka, Ada, vsebujejo v osnovi helanco, v votku pa 100 % česano volneno prejo.

Diolen in tergal so sintetična vlakna, ki spadajo v vrsto poliestrov. Postopek pridobivanja vlakna oziroma predenja, je podoben kot pri nylonu. Za izdelavo diolena uporabljamo spojino tereftalne kisline, etilen in glikol.

Diolen in tergal se dobro mešata z volno. Pri nas uporabljamo diolen v mešanici z runsko volno v razmerju 55 : 45 (55 % diolena in 45 % volne), tergal pa v mešanici 55 % tergala, 15 % mohaira in 30 % volne. Tkanine, izdelane v tej mešanici so lepe, tanke in lahke, se ne mečkajo in imajo prijeten lesk.

ZGODOVINA OBLAČENJA

Prva oblačila prav gotovo niso nastala zaradi sramežljivosti, marveč iz potrebe. Telo je bilo treba zavarovati pred vremenskimi neprilikami, včasih tudi pred orožjem napadalca, pa naj bi bili to čekani in kremplji divjih zveri ali pa orožje človeka.

V najstarejši dobi so se oblačili ljudje v kože ubitih živali. Zato je pozneje, ko je pričelo kožo primanjkovati in ker so bila ta oblačila neudobna, pričel človek iskati primernih nadomestil. V naših alpskih krajih je bil pračlovek prisiljen bivati vso ledeno dobo in še pozneje v podzemeljskih skalnih votlinah, kjer se je sedeč pri ognju pričel baviti s pletenjem raznih stebel, lubja in trav. Najprej si je na ta način brez vsakih priprav spletel razne zastore, preproge in končno tudi plašče, ki so ga očuvali pred dežjem.

Sčasoma je človek spoznal polstivost raznih rastlin in živalskih vlaken. Pričel jih je presti, sprva v debelejšje, pozneje v tanjše niti. To je bilo eno prvih človeških odkritij. Iz tankih slabotnih vlaken se je naučil presti dolgo in močno vrv ali nit.

Ko je človek opazil enakomerno ponavljajoč vzorec pri pletenju šib, lubja in trav, je tega nato še s spredenimi nitmi ponovil. Tako je nastala prva tkanina.

S takšnimi pripomočki je naš davni prednik predel vlakna in tkal tkanine, si danes le težko predstavljamo. Ne vemo niti tega, kako so te priprave izgledale, kajti skoro vse je uničil zob časa ali požari, povodenj in potresi.

Le malo predmetov iz žgane ilovice, kosti in roževine se je ohranilo. Tudi podobe, vklesane na stenah skalnih votlin, so tako nejasne, da ne moremo dobiti določene predstave o prvem kolovratu ali o prvih statvah. Toda kljub temu nam ostanki tkanin, ki so jih našli v najstarejših grobovih, pričajo, da je človek tkanine že od nekdaj ponašal in izdeloval. Še danes se čudimo, da je mogel svsyodnimi preprostimi pripomočki stkati tako fine in nežne tkanine, kakršne so našli v grobovih izpred več tisočletij. Najstarejši kipi in slike nam pričajo tudi o okusni uporabi teh tkanin. Na mnogokaterih primerih vidimo resnični umetniški čut takratnih narodov. Vsporedno z razvojem prvih estetskih stremljenj pračloveka je nastala tudi prva moda. Ljudje niso namreč težili samo za praktičnimi, marveč tudi za estetskimi rezultati oblačenja.

Prve modne stvaritve so odraz okusa zgolj posamezne osebe. Pozneje zasledimo že obrtniško dejavnost, toda šele v dvajsetem stoletju lahko govorimo o industriji.

Izdelovanje oblačil in vsega drugega je skupek hotenj in ustvarjenja mnogih činiteljev. Kako bogata sta bila domiselnost in okus tako ustvarjalcev oblačil kot tudi naroda v teku stoletij, nam najbolj pričajo bogate in umetniško dognane narodne noše. Oblačila postajajo v zadnjih desetletjih vsa bolj in bolj svetovno enotna. V svojih začetkih pa je bil način oblačenja omejen na različna teritorialna področja. Ogromen vpliv na to poenotenje oblačenja ima razvoj tehnike in komunikacijskih naprav, ki zblizujejo geografsko oddaljene kraje.

Prvi modni časopis zasledimo že leta 1786. Izšel je v Parizu. Na ta način je bilo mogoče modna izkustva posredovati že mnogo širšim krogom. Vidimo torej, da je tudi zgodovina nastanka in razvoja mode lahko uspešna in važna pomožna znanstvena disciplina pri raziskovanju tako splošne kot umetnostne zgodovine.

KAJ DOLOČA NOVI PRAVILNIK O UVELJAVLJANJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Ker prejšnji pravilnik o uveljavljanju zdravstvenega varstva ne odgovarja več potrebam zdravstvenega varstva zavarovancev, bo skupščina komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Novo mesto sprejela nov pravilnik.

Da bodo naši zavarovanci seznanjeni s pravicami, ki jih določa novi pravilnik, jim tu posredujem najvažnejša določila tega pravilnika.

Zavarovanci lahko uveljavljajo pravico zdravstvenega varstva samovzdržavstvenih zavodih in drugih organizacijah, s katerimi imajo zavodi za socialno zavarovanje sklenjene pogodbe. Če pride pri uveljavljanju zdravstvenega varstva do spora, presoja spor komunalni zavod za socialno zavarovanje, ki mora, če je to potrebno, zahtevati mnenje zdravniške komisije ali komisije zdravniških izvedencev.

Zavarovanci lahko prosto izbirajo zdravnika javne zdravstvene službe in zdravstvenih zavodov v tisti komunalni skupnosti, kjer prebivajo. Pri tem pa lahko neposredno izbirajo zdravnike, ki delajo v splošni ambulanti, zobni ambulanti, dispanzerju za predšolsko in šolsko mladino, dispanzerju za žene, protituberkuloznem in protiveneričnem dispanzerju. Za obisk teh zavodov ni potrebna posebna napotnica izbranega zdravnika, ki zavarovanca običajno zdravi.

Dispanzersko in ostalo preventivno zdravstveno varstvo nudi zavarovancu praviloma tisti dispanzer, ki je najbližji njegovemu kraju bivanja. Če zdravstveni zavod nima ustrezne specialistične službe, pošlje zavarovanca s posebno napotnico do najbližjega specialista. Ako zavarovanec želi specialistični pregled pri drugem specialistu, ki ga je sam izbral, ga mora zdravnik napotiti k njemu. Razlika v stroških pregleda in potnih stroških nosi v tem primeru zavarovanec sam.

Izbrani zdravnik je tisti zdravnik splošne prakse, ki ga zavarovanec izbere, da ga stalno zdravi. Zavarovanec med letom praviloma ne more menjati izbranega zdravnika oziroma zdravstvenega zavoda.

Opravičljivi razlogi za zamenjavo so: sprememba bivališča zavarovanca ali zdravnika ter sprememba kraja zaposlitve ali delovnega časa zavarovanca ali izbranega zdravnika. Če želi zavarovanec iz kakšnih drugih razlogov menjati izbranega zdravnika, ureja to z upravnikom zdravstvenega doma.

Ko je zavarovanec v bolniškem staležu, ne more menjati zdravnika, razen v utemeljenih primerih in v sporazumu z zdravnikom, ki je zdravljenje pričel. Če to stori brez soglasja z zdravnikom, nosi sam stroške, ki so nastali v zvezi s tem.

Nujno potrebno zdravniško pomoč lahko zavarovanec zahteva pri kateremkoli zdravniku ali zdravstvenem zavodu. Na zahtevo Komunalnega zavoda mora dati zdravnik, ki je nudil prvo pomoč, poročilo o zdravstvenem stanju zavarovanca. O utemeljenosti nudenja prve pomoči in morebitnega prevoza odloča Komunalni zavod.

Če si zavarovanec izbere zdravstveni dom ali ambulanto izven območja komunalne skupnosti, plača komunalni zavod stroške zdravljenja, ne plača pa morebitnih potnih stroškov oziroma jih plača le v višini, kot bi nastali, če bi se zdravil pri najbližjem zdravniku.

Zdravniške obiske bolnega zavarovanca na domu lahko opravi izbrani zdravnik ali zdravnik najbližjega zdravstvenega zavoda, ki opravlja hišne obiske bolnikov. Kjer je uvedena dežurna zdravniška služba, opravlja nujne obiske na domu dežurni zdravnik.

Zdravniško pomoč na domu lahko zahteva zavarovanec v nujnem primeru in kadar ni sposoben priti v zdravstveni zavod. Če se ugotovi, da zdravniški obisk na domu ni bil potreben, plača stroške zdravniškega obiska zavarovanec sam.

Ko zdravnik splošne prakse spozna, da je potreben specialističen pregled oziroma zdravljenje, si zavarovanec lahko prosto izbira zdravnika-specialista. Zavarovanci si smejo brez napotnice zdravnika splošne prakse izbrati nekatere zdravnike-specialiste. Ti zdravniki-specialisti so: pediater, ginekolog, fiziolog, nevrolog, in internist v primeru diabetičnega obolenja. Brez napotnice gre lahko zavarovanec tudi k okulistu zaradi ugotovitve ostrine vida in predpisa očal.

Če je zavarovancu potrebna nujna zdravniška pomoč zdravnika-specialista zaradi poškodbe, jo lahko zahteva brez napotnice. Pri ponovnem specialističnem pregledu pa je potrebna napotnica. Zdravniki-specialisti ne morejo odločati o delazmožnosti zavarovanca, razen ginekologa, ki presoja nosečnost zavarovank in določa pričetek poročniškega dopusta; fiziologa, ki odloča o delovni sposobnosti tuberkuloznih zavarovancev ter pediatra ali zdravnika, ki dela v šolskem ali otroškem dispanzerju, kadar gre za nego bolnega otroka. Zdravnik-specialist je dolžan dati zdravniku, ki je poslal zavarovanca na pregled, svoje mnenje o njegovi delovni zmožnosti.

Konciliarni zdravniški pregled, sto je pregled s posvetom z več zdravniki, lahko zahteva zdravnik, ki zavarovanca zdravi, bolni zavarovanec ali njegovi ožji družinski člani, zdravstveni ali komunalni zavod ter zavarovaneva delovna ali sindikalna organizacija.

Če je tak pregled zahteval zavarovanec ali njegovi ožji družinski člani, delovna ali sindikalna organizacija, pa iz medicinskih razlogov ni bil potreben, plača stroške pregleda tisti, ki ga je zahteval.

Zavarovanca napoti v bolnico izbrani zdravnik, lahko pa tudi zdravnik-specialist. Bolnico si lahko zavarovanec prosto izbira. Če si izbere bolnico, ki je bolj oddaljena od kraja njegovega bivališča, plača morebitno razliko pri potnih stroških.

Zavarovance se lahko zaradi zdravljenja pošlje v naravna zdravilišča. Na zdravljenje jih lahko napoti izbrani zdravnik po lastni presoji ali na predlog zdravnika-specialista. Predlog zdravnika-specialista pa za izbranega zdravnika ni obvezen.

Do sedaj je zavarovanca pošiljala na zdravljenje v naravna zdravilišča zdravniška komisija, kar pa po novem pravilniku odpade. Zdravniška komisija odloča le o morebitnem podaljšanju zdravljenja. Normalno zdravljenje v naravnih kopališčih traja od 21 do 28 dni, v klimatskih zdraviliščih pa od 25 do 30 dni.

Zavarovanec mora, če to določi pristojni organ po čl. 34 zakona o zdravstvenem zavarovanju, prispevati del stroškov bivanja v naravnem zdravilišču.

Na zdravljenje v naravna zdravilišča lahko pošlje zavarovanca tudi predstojnik oddelka bolnice, če je potrebno neposredno nadaljevanje bolniškega zdravljenja.

Pred vstopom na delo morajo biti vsi kandidati za zaposlitev zdravstveno pregledani, če so zdravstveno sposobni za določeno delo. Stroške pregleda plača nezavarovana oseba sama, če pa je oseba zavarovana, plača stroške pregleda komunalni zavod iz za to odrejenega sklada. Tiste zdravstvene preglede, ki so bili opravljeni na podlagi predpisov zaradi nevarnosti poklicnih obolenj, plača delovna organizacija.

Zdravila, zdravilna sredstva in sanitetni material lahko predpisujejo splošni zdravniki in zdravniki-specialisti v ambulančni, poliklinični ali dispanzerski zdravstveni službi. Predpisati se sme le tista zdravila, ki so odobrena v naši državi. Zdravila se lahko dvignejo v vsaki lekarni

ali lekarniški postaji. Zavarovanec pa je dolžan plačati lekarni določen prispevek za vsako izdano zdravilo. Zavarovanec ima pravico nabaviti v inozemstvu zdravilo, ki je registrirano v naši državi, a ga ni v prodaji. V tem primeru dobi povrnjene stroške v višini, kot bi stalo to zdravilo, če bi bilo v prodaji, v lekarni komunalne skupnosti. Za neregistrirana zdravila se stroški ne povračajo.

Zavarovanec si lahko zdravil zobne in ustne bolezni v katerikoli zobni ambulanti. Upravičen je tudi do zobotehničnih in zobno-protetičnih sredstev v takšnem obsegu, kot to določajo **veljavni predpisi**. **Pravico ima tudi, da se na njegovo zahtevo napravijo ta dela iz boljšega materiala in v večjem obsegu, kot to določajo predpisi.** V tem primeru mora zobni ambulanti doplačati razliko v ceni materiala in stroških storitve. Prav tako lahko zahteva izdelavo zobotehničnih del iz plemenite kovine, če jo ima zobna ambulanta na razpolago. V tem primeru plača razliko med ceno standardnega materiala in plemenite kovine. Zavarovanec, ki sam prinese plemenito kovino, dobi od zdravstvenega zavoda povrnjeno vrednost standardnega materiala. Za zobne proteze in protetična sredstva je določena doba trajanja. Če pride do okvare ali nerabnosti pred potekom dobe trajanja, ima zavarovanec pravico zahtevati popravilo oziroma izdelavo novih protez v primeru, če je prišlo do okvare zaradi slabega materiala ali drugih opravičljivih vzrokov. Če pa je prišlo do okvare ali nerabnosti po krivdi zavarovanca, nosi stroške sam.

Zavarovanci imajo pravico do protetičnih in ortopedskih sredstev po določenih veljavnih predpisov. Potrebo po teh sredstvih ugotavlja zdravnik, ki izda recept. Pred nabavo pa mora zavarovanec predložiti recept v potrditev komunalnemu zavodu. Zavarovanec, ki zahteva izdelavo ortopedskega pripomočka iz boljšega materiala kot je določeno, plača sam razliko v ceni. Če pride do okvare ortopedskega pripomočka ali protezo predčasno, plača popravilo ali nabavo novega pripomočka zavarovanec sam.

V primeru odhoda v tujino uživa zavarovanec pravice iz zdravstvenega varstva, če ga je pred odhodom v tujino pregledala zdravniška komisija. Delovna organizacija, ki pošilja zavarovanca v tujino, mora le-tega predhodno poslati zaradi pregleda v zdravstveni zavod. Zavarovanec, ki namerava nastopiti delo v tujini, plača stroške zdravstvenega pregleda sam.

Zavarovane, ki začasno prebiva izven območja komunalne skupnosti, lahko koristi zdravstveno varstvo pri najbližjem zdravstvenem zavodu ali zdravniku na območju, kjer začasno biva. Če je zavarovanec na izrecno zahtevo plačal stroške zdravstvenega varstva sam, dobi te stroške povrnjene pri komunalnem zavodu.

Med začasno nezmožnostjo za delo je zavarovanec praviloma dolžan ostati in se zdraviti v kraju, kjer je bival ob nastanku bolezni. Spremembo bivališča v času nezmožnosti za delo lahko odobri izbrani zdravnik. Če pa je potrebna sprememba več kot 30 dni, odloča o tem zdravniška komisija. Zavarovanec, ki mu je bila odobrena sprememba bivališča, mora nadaljevati zdravljenje pri najbližjem zdravstvenem zavodu.

Zavarovanec je upravičen do povračila potnih stroškov z vlakom, avtobusom in ladjo II. razreda. Če pa potuje na relaciji, daljši od 250 km, ima pravico do potovanja v I. razredu brzega vlaka. Pravico do povračila potnih stroškov ima vsak zavarovanec, ki je oddaljen od najbližjega zdravnika oziroma zdravnika-specialista najmanj 5 km. Če ni na razpolago javnega prevoznega sredstva, ima zavarovanec v nujnih primerih pravico uporabiti tudi osebni avtomobil, vprego in podobno, vendar cena teh prevozov ne sme presegati 80 din za prevoženi km. Zahtevku za povrnitev teh stroškov mora predložiti registriran račun. O potrebi uporabe posebnega prevoznega sredstva mora izdati pristojni zdravnik potrdilo.

Med potovanjem oziroma bivanjem ima zavarovanec pravico do dnevnice, katere višino določi skupščina komunalne skupnosti. Prav tako ima pravico do povrnitve potnih stroškov spremljevalec zavarovanca, če je spremstvo potrebno.

Zavarovanec je upravičen tudi do prevoza z rešilnim avtomobilom, če je tak prevoz nujen ali kadar ni možno prevoza izvršiti z javnim prevoznim sredstvom. Uporabo rešilnega avtomobila odredi pristojni zdravnik.

Potni stroški se praviloma izplačajo po opravljenem potovanju. V izjemnih primerih pa se zavarovancu lahko izplača akontacija na potne stroške.

Za nego obolelega družinskega člana lahko izbrani zdravnik določi zavarovanca, ki je v delovnem razmerju. Za ta čas dobi zavarovanec nadomestilo osebnih dohodkov v višini, kot bi ga dobil, če bi bil sam za delo nezmožen. V primeru, da je zdravstveno stanje bolnika ali žene na porodu tako, da bi brez ustrezne domače nege bila potrebna premestitev v bolnico, lahko zdravnik, ki bolnika zdravi, v izjemnih primerih predlaga podaljšanje časa negovanja, ki ga predvideva zakon.

Zavarovanec dobi nadomestilo za nego bolnika, če živi z njim v skupnem gospodinjstvu in če v gospodinjstvu ni drugih odraslih oseb, ki bi lahko negovale bolnika.

Zavarovanec, za katerega se predlaga podaljšanje negovanja, mora dati zdravniku pismeno izjavo, da živi v družinski skupnosti z bolnikom in da v družini ni drugih odraslih oseb, ki bi ga lahko negovale. O podaljšanju negovanja bolnika odloča komunalni zavod na predlog zdravniške komisije. Podaljšanje negovanja pa ne more trajati dlje kot 30 dni.

Zaradi bacilonostva ali nalezljivih bolezni lahko odredi zdravnik, ki je pristojen za ocenitev delozmožnosti, izolacijo. O svoji odredbi obvesti pristojnega zdravnika, da odredi zavarovancu bolniški stalež Zavarovanca-bacilonosca, ki je zaposlen pri prometu z živili, se mora čimprej predstaviti na drugo delovno mesto, kjer ni potrebna izolacija.

Zavarovanci, ki se žele cepiti ob neobveznih cepljenjih, plačajo polovico stroškov takega cepljenja.

Jože Udovič

PRIMERJAVA PROIZVODNOSTI MED VOLNARSKIMI PODJETJI

O načinu primerjave proizvodnosti sorodnih volnarskih podjetij smo v našem biltenu že nekajkrat podrobneje pisali. Vendar bi danes še enkrat pogledali, koliko je podjetij, ki se po vrsti proizvodnje lahko primerjajo med sabo. Po republikah bi bilo število teh podjetij naslednje:

	Predilnice mik.preje	Predilnice čes. preje	Tkalnice
Srbija	9	6	7
Hrvatska	9	4	8
Slovenija	5	1	7
Makedonija	1	1	1
Črna gora	1	1	1
	25	13	24

Iz gornjega pregleda torej vidimo, da v celotnem jugoslovanskem merilu tekmuje med sabo 25 predilnic mikane preje, 13 predilnic česane preje in 24 tkalnic.

Primerja se proizvedena količina v eni delovni uri. Zaradi lažje primerjave se pri predilnici mikane preje proizvedene količine mikane preje preračunajo na enotno bazno številko Nm 10.

Pri predilnici česane volnene preje pa se proizvedene količine česane volnene preje preračunajo na enotno bazno številko Nm 32.

Tkalnice se primerja po proizvodnji votkov v eni delovni uri.

V letu 1964 je v prvih osmih mesecih zasedlo naše podjetje v republiškem in državnem merilu naslednja mesta:

	Predilnica mik. preje		Predilnica čes. preje		Tkalnica	
	SRS	SFRJ	SRS	SFRJ	SRS	SFRJ
Januar	1	1	-	3	1	1
Februar	1	1	-	1	1	1
Marec	1	1	-	1	1	1
April	-	-	-	1	1	1
Maj	-	-	-	3	1	1
Junij	-	-	-	3	1	1
Julij	-	-	-	4	1	1
Avgust	-	-	-	4	1	1

Prikazani so samo rezultati osmih mesecev, ker za mesec september in oktober biltenov še nismo prejeli.

Razen nekaterih mesecev v predilnici česane volnene preje so rezultati v tem obdobju dobri.

Na rezultate predilnice prav gotovo močno vpliva struktura proizvodnje (številka preje in sestav).

V tkalnici pa bodo verjetno v poznejših mesecih nastale motnje v proizvodnji zaradi menjave kolekcije.

Jernejša Čampa

BLATNI KLANEC

Po italijanskem poskusu napada na našo četo, ki je konec marca taborila na Ostrem vrhu nad Mirno pečjo, se je I. dolenski bataljon reorganiziral. Vsaki četi je bilo odrejeno novo operativno področje. Naši četi je bilo odrejeno področje okrog Trebelnega.

Da sovražnik ne bi uganil naših namenov, se je četa ponoči premaknila na Kozjak pri Sela-Žumberku. Pohod je bil zelo težak, saj smo bili izmučeni od akcij v prejšnjih dneh pa tudi jedli smo zelo poredko. Po dveh dneh počitka smo krenili proti Trebelnemu. Da nas sovražnik ne bi opazil, je hodil vsak vođ posebej.

Naš vođ je imel nalogo priti na Staro goro mimo Ponikev. Tam bi počakali na zvezo ter nato odšli v Blatni klanec, kjer je bil določen kraj za taborišče čete.

Hodili smo že več ur, ko je proti jutru začel nalletavati sneg. Progo smo srečno prečkali v bližini Ponikev. Od proge dalje nas je vodil Leon, ki je trdil, da pozna teren. Po dobri uri hoje po zasneženem gozdu, ko bi morali priti že v vas Lukevk, smo se nenadoma znašli zopet na železniški progi. Ker je bila megla, nismo vedeli, kje smo. Po kratkem posvetu smo krenili kar po progi. Kmalu smo se znašli pred predorom Sv. Ane. Italijanska straža, ki nas je zagledala prej kot mi njo, je pobegnila v predor. Ko smo se orientirali, kje smo, smo odšli v vas Lukevk, kjer nam je zaščitnik hitro preskrbel nekaj hrane. Po kratkem počitku smo se napotili naprej ter prišli popoldne zmučeni in mokri na Staro goro. Tu smo si v neki zidnici nekaj skuhalih ter se posušili. Ker zveze še ni bilo, smo tam tudi prespali. Zjutraj smo dobili zvezo ter odšli v Blatni klanec, kjer nas je že čakalo nekaj tovarišev, ki so prišli v partizane iz mirnske doline. Bili so dobro opremljeni.

Ker so nas čakali že par dni, so imeli postavljene šotore, tako da so lahko spali na suhem. Mi pa smo si morali urediti prenočišče kar na vejah, ki smo jih položili po snegu.

Vreme se je kmalu izboljšalo in sneg je v par dneh izginil. Z lepšim vremenom smo postali tudi mi bolj aktivni. Vsak večer smo imeli po vaseh okrog Trebeljnega, Mokronoga in Mirne sestanke, na katerih smo ljudem pripovedovali o cilju naše borbe. Zbirali smo orožje ter nagovarjali mlade fante, naj se nam pridružijo v borbi proti okupatorju.

Naše propagandne akcije niso bile zaman. Četa je številčno narasla, toda bila je še vedno slabo oborožena. Poleg propagandnih akcij smo seveda skrbeli tudi za politično delo v četi. Tudi na vojaške veščine nismo pozabili. Vsak partizan je moral poleg ravnanja s puško in bombo znati uporabljati tudi mitraljez. Nekateri tovariši so se tako izvežbali, da so lahko puškomitraljez razstavili in sestavili z zavezanimi očmi.

Nekega dne je v taborišče naše čete prišla četa Štajerskega bataljona, ki je taboril pri Sela-Žumberku. Četa je bila namenjena v okolico Novega mesta. Imela je nalogo, da ugotovi, katera grupa "partizanov" se zadržuje okrog Sv. Roka pri Šmihelu. Ta grupa si je namreč nadela ime Štajerskega bataljona in so trdili, da so partizani. Obnašali so se zelo sumljivo, zato je bilo treba stvar razčistiti.

Četa je štela kakih 40 borcev, ki so bili zelo dobro oboroženi, saj so imeli tri puškomitraljeze in težek mitraljez "Schwarzlose". Po daljšem počitku v našem taborišču so proti večeru odšli naprej. Ker je močno deževalo, so se ustavili v vasi Srednje Žabukovje, kjer so večerjali in nameravali prenočiti.

Ko so se zvečer vrnile naše patrole s terena, so javile, da so opazile premike Italijanov okrog Trebnjega in Mokronoga. Zato smo ponoči okrepili straže, proti jutru pa poslali na teren več patrol kot običajno.

Ko se je zdanilo, je naenkrat zaropotalo v smeri proti Trebnjem. Ker nismo vedeli, da se je Štajerska četa ustavila v Zabukovju, je komandant poslal v smer streljanja močno patrolo, da ugotovi, kaj je. Z ostankom čete pa bi morali zasesti položaje nad našim taboriščem. Zaradi nesporazuma pa se je prvi vod, ki je imel tudi puškomitraljez, umaknil. Ko smo zasedli položaje, smo ugotovili, da so Italijani napadli Srednje Žabukovje ter začeli požigati. Kmalu se je vrnila tudi naša patrola, ki je s seboj pripeljala grupa Štajercev, ki se jim je uspelo prebiti skozi italijanski obroč. Med njimi sta bila tudi dva ranjenca.

Ker smo bili slabo oboroženi, nismo mogli napasti sovražnika. Patrola, ki se je vrnila iz trebanjske smeri, je javila, da gre od Trebnjega močna italijanska kolona, zato je komandant odredil umik.

Kot smo kasneje izvedeli, so bili Štajerci napadeni zaradi izdajstva. Njihov premik je že dopoldne prejšnjega dne opazil izdajalec in to javil Italijanom. Na njih je nalezla italijanska kolona, ki je pobila speče stražarje ter jih napadla v spanju. Toda kljub presenečenju so se partizani hitro znašli. Odbili so prvi napad, nato pa se prebili iz obroča.

Zaradi nebudnosti stražarja in tako iznenadenega napada je imela štajerska četa velike izgube. Pa tudi italijanske izgube niso bile majhne. V Mokronogu so odpeljali več voz mrtvih in ranjenih, ki pa so jih skrivali. Ljudem so kazali le padle partizane, ki so jih razstavili na trgu v Mokronogu ter se hvalili s svojim junaštvom, ki se je kazalo zlasti v zasramovanju padlih partizanov.

Jože Udovič

MEDOB RATNO TEKMOVANJE STRELCEV V POČASTITEV
29. NOVEMBRA

Strelci smo par dni pred 29. novembrom z medobratnim tekmovanjem v streljanju z zračno puško skromno proslavili Dan republike. Zbrali smo se na dvorišču tovarne, ker nismo imeli drugega prostora. Ker vreme ni bilo preveč hladno, so bili rezultati zadovoljivi. Tekmovanja so se udeležile ekipe vseh oddelkov, razen predilnice česane volnene preje iz Metlike, ki pa je nismo povabili.

Tekmovali smo z 10 streli za oceno ter s 3 poizkusnimi streli. Vsaka ekipa je štela štiri člane.

Posamezni strelci in ekipe so dosegli naslednje rezultate:

I. PREDILNICA ČESANE SINTETIČNE PREJE

1. Anton Cesar	74 krogov
2. Andrej Šepetavc	73 "
3. Anton Kafežle	73 "
4. Jože Udovič	59 "

S k u p a j   279 krogov

II. APRETURA

1. Alejz Hrastar	66 krogov
2. Martin Aš	65 "
3. Miha Irt	65 "
4. Polde Šiler	53 "

S k u p a j   249 krogov

III. TKALNICA

1. Andrej Petrič	71 krogov
2. Stane Bobnar	65 "
3. Slavko Kavšek	61 "
4. Ivan Jakše	46 "
<hr/>	
S k u p a j	243 krogov

IV. POMOŽNE DELAVNICE

1. Jože Dulc	71 krogov
2. Niko Miklavčič	52 "
3. Anton Vidmar	50 "
4. Herman Koprivnik	47 "
<hr/>	
S k u p a j	220 krogov

V. SKUPNE SLUŽBE

1. Janez Novak	68 krogov
2. Ing. Franc Kovačič	50 "
3. Martin Puiš	43 "
4. Danilo Kovačič	42 "
<hr/>	
S k u p a j	203 krogov

Med posamezniki je prvo mesto zasedel Anton Cesar iz predilnice česane sintetične preje s 74 krogi, drugo mesto si delita Andrej Šepetave in Anton Kaferle s 73 krogi, tretje mesto si delita Jože Dulc in Andrej Petrič s 71 krogi, četrto mesto je zasedel Janez Novak z 68 krogi, peto mesto pa Alojz Hrastar s 66 krogi.

To tekmovanje je pokazalo, da je veliko zanimanje za streljanje in da imamo pri nas precej dobrih strelcev. Nekateri so včlanjeni v strelsko družino, drugi pa še niso, zato pozivamo vse, ki jih streljanje veseli, da se včlanijo v našo družino. Tako bodo prišli do dobrega orožja in kvalitetnega treninga.

18. decembra smo imeli strelci svoj občni zbor, kjer smo izvolili novo vodstvo; predsednik je tov. Martin Aš, sekretar Slavko Kavšek, orožarja pa sta Andrej Šepetave in Anton Kaferle. Poleg teh so bili v nov odbor izvoljeni še Anton Cesar, Ivan Pate in Herman Koprivnik.

Ljubitelji strelstva, ki se žele včlaniti v našo strelsko družino, naj se prijavijo tov. Martinu Ašu in Slavku Kavšku, in to čimprej, ker bi radi do konca januarja uredili vse formalnosti glede registracije članov.

Slavko Kavšek